

prevodilac

časopis udruženja naučnih
i stručnih prevodilaca sr srbije

4/83

UDK 651.926.07(05) = 00

YU ISSN 0351-8892

IZ OVOG BROJA:

- Društvena odgovornost prevodilaca
- O terminima, terminološkim sistemima i njihovim nedostacima
- Lingvistički činioci teorije prevodenja
- Prevođenje KAPITALA u tamnici
- Deontička modalnost i prijevodni ekvivalenti
- O prvom prevodu PROGRAMA SKJ na francuski jezik

HRONIKA — PORTRETI PREVODILACA

- Važni stručni priručnici na italijanskom jeziku
- Terminologija zimskih sportova

INFORMATIVNI BILTEN

- Novi statut na javnoj raspravi
- Dvadesetogodišnjica Prevodilačke povelje
- Sporazum sa VIII beogradskom gimnazijom

BEOGRAD

lenata za nove pojmove, i konačno, estetsko oblikovanje teksta prevoda. Svi kasniji prevodi Novaka Strugara svedoče o potvrđivanju i usavršavanju jednog izuzetnog prevodilačkog talenta.

Dušanka Trbojević, *The Declension of Greek Masculine Names in the Codex Suprasliensis*, Association hellénique d'études slaves 4, Thessaloniki 1982, str. 207

Knjiga predstavlja engleski prevod magistarskog rada Dušanke Trbojević, koji je izdalo Helensko društvo za slovenske studije u Solunu 1982. godine. Dušanka Trbojević se prihvatila zadatka da ispita na koji su se način određeni grecizmi uklopili u slovenski morfološki sistem u jednom od najznačajnijih i najobimnijih ćirilskih spomenika staroslovenskog jezika iz XI veka — u *Suprasaljskom zborniku*.

U dugim i veoma značajnim grčko-slovenskim odnosima u srednjem veku, ali i kasnije, važnu ulogu odigrala je jezička komunikacija. Sloveni na Balkanu, koji su se naročito od IX veka sve više nalazili pod jakim i neminovnim uticajem visoko razvijene vizantijske kulture sa adekvatnim grčkim jezičkim izražavanjem morali su, za relativno kratko vreme svoj postojeći govorni kod da osposobe za prenošenje novih i složenih sadržina novim načinom izražavanja. Tako se formirao prvi jezik književnosti Slovena — staroslovenski jezik. S obzirom na nastanak i neke osnovne karakteristike ovog jezika, prirodno je da u njemu nalazimo mnogo grecizama, tj. grčkih reči koje su preuzete i manje-više prilagođene slovenskom jezičkom sistemu. Ove grecizme uglavnom sačinjavaju imena i terminološke reči koje slovenski prevodioci nisu mogli ili nisu želeli prevesti. Morfološka adaptacija i semantika ovih grecizama u starim tekstovima stalni su predmet interesovanja slavista.

Suprasaljski zbornik, koji sadrži izvornu građu za ovaj rad, otkrio je Dobrovski 1825. godine. Sastoji se od 285 listova i sadrži žitija i homilije za mesec mart. Prilikom otkrivanja zbornik se nalazio u celini u Suprasaljskom manastiru, u Poljskoj. Kasnije se jedan njegov deo obreo u Ljubljani, drugi u Varšavi, a treći u Lenjingradu. Tekst ovog spomenika sastoji se od nekoliko manje ili više homogenih tekstualno-jezičkih celina. Smatra se da je zbornik pisan u istočnoj Bugarskoj. Izdavan je, delimično ili u potpunosti, više puta.

U uvodnom izlaganju autorka daje osnovne podatke o dosadašnjem ispitivanju *Suprasaljskog zbornika* i o nekim ranijim saznanjima o prevodenju sa grčkog na staroslovenski jezik. Ona postavlja sebi zadatak da otkrije određena pravila u svođenju grčkih oblika prema slovenskom sistemu imeničkih promena prilikom prevodenja, kao i da ukaže na stepen aktivnog učešća prevodilaca i pisara u padeškom oblikovanju pozajmljenica. Ovaj zadatak implicira i razmatranje ortografije relevantnih grecizama u tekstu zbornika.

U glavnom delu izlaganja, grčke imenice muškog roda iz *Suprasaljskog zbornika* svrstane su prema tipovima staroslovenskih imeničkih osnova (-o, -jo, -a, -ja, suglasnik). Predmet analize su samo grecizmi muškog roda u staroslovenskom. U pogledu roda ispitanih oblika, padaju u oči slaganja između grčkog i staroslovenskog jezika. Među grecizmima

zastupljeni su, tako reći, svi tipovi imeničkih promena (O, A, atematska) u grčkom, kao i indeklinabilia, koja se u tekstu zbornika menjaju prema slovenskim promenama. Tako će, na primer, grčka imenica *Alexandros* u staroslovenskom *aleksandrъ*, *Lazaros* — *lazarъ*, *Maios* — *mai*, ili grčka nepromenljiva imenica *Abel* biće u staroslovenskom *avelъ* i sl. Morfološki habitus ovih grecizama prati se kroz sve potvrđene oblike u okviru pojedinih osnova, a navodi se i broj njihove učestalosti.

Na osnovu dosledne analize, kao i pedantnog tabelarnog (kvantitativnog) prezentiranja građe, autorka zaključuje da se ispitani grecizmi u *Suprasaljskom zborniku* na isti način uklapaju u slovenski ortografski i morfološki sistem, kao i u ostalim već ranije ispitanim staroslovenskim spomenicima. Svođenje složenog grčkog morfološkog sistema na slovenski vršilo se po određenoj normi u staroslovenskom. Ova norma je obezbedila da se autohtoni slovenski ortografski i morfološki sistem očuva od jačeg stepena grecizacije. S druge strane, ova norma je sprečavala uticaje govornog jezika u ovoj oblasti izražavanja.

Objavljajući ovaj rad, grčki izdavač je podržao vredni ispitivački poduhvat Dušanke Trbojević i zajedno s autorkom doprineo unapređenju grčko-slovenskih kontaktoloških ispitivanja.

Dimitrije Stefanović